

Faragó Ambrus
doktorandusz, ELTE ÁJK, jogtanácsos
ORCID: 0009-0009-1391-8607

AZ ALPERESI ELLENKÉRELEM SZEREPE AZ ANYAGI PERVEZETÉSBEN

Absztrakt

Anyagi pervezetésre azt követően kerülhet sor, ha az alperes az írásbeli ellenkérelmet előterjesztette. Az anyagi pervezetés csak a formailag szabályszerűen előterjesztett írásbeli ellenkérelem alapján történhet meg. Anyagi pervezetést így csak a következetes alperesi nyilatkozatok megtétele érdekében lehet gyakorolni. A keresetlevél és az írásbeli ellenkérelem formai hibáinak, hiányosságainak korrekciójára a hiánypótlás révén kerülhet sor, erre vonatkozóan anyagi pervezetésnek nincs helye. Anyagi pervezetés a csak alaki vagy csak érdemi védekezés előterjesztése esetén az alperesi védekezés másik formájának előterjesztése érdekében szintén nem gyakorolható. Nem szükséges anyagi pervezetést végezni, ha az alperes rámutatott a felperesi perfelvételi nyilatkozat valamely hibájára, vagy ha a felek között egy jogszabályi rendelkezés értelmezésében van a vita, és a bíróság osztja valamelyik fél jogi álláspontját. Az anyagi pervezetési kötelezettség akkor is fennáll, ha minden peres fél megteszi ugyanarra a kérdésre vonatkozóan a perfelvételi nyilatkozatát, azok azonban egymástól eltérnek, és a bíróság egyik fél álláspontjával sem ért egyet. Az alperesi nyilatkozatoknak ez a perbeli szerepe a professzionális pervitel követelményének érvényesülését jelenti.

Tárgyszavak: anyagi pervezetés, alperesi ellenkérelem, írásbeli ellenkérelem, bíróságnak a felektől eltérő jogértelmezése, professzionális pervitel, perszerkezet

THE ROLE OF THE DEFENDANT'S DEFENSE IN THE SUBSTANTIVE CONDUCT OF THE PROCEEDINGS

Abstract

Substantive conduct of the proceedings may take place after the defendant has submitted a statement of defense. Substantive conduct of the proceedings may

only take place on the basis of a statement of defense that has been submitted in the proper form. Substantive conduct of the proceedings may therefore only be conducted in order to ensure that the defendant's statements are consistent. Formal errors and deficiencies in the statement of claim and the statement of defense may be corrected by means of a supplementary submission; substantive conduct of the proceedings are not applicable in this regard. Substantive conduct of the proceedings may also not be conducted in order to submit another form of defense by the defendant in the event that only a formal or substantive defense has been submitted. It is not necessary to conduct substantive litigation if the defendant has pointed out an error in the case initiation statement, or if there is a dispute between the parties over the interpretation of a legal provision and the court shares the legal position of one of the parties. The obligation to conduct substantive litigation also exists if all parties to the litigation make their case initiation statements on the same issue, but these differ from each other and the court does not agree with either party's position. This role of the defendant's statements in the litigation means that the requirement of professional litigation must be met.

Keywords: substantive conduct of the proceedings, defendant's defense, Statement of defense, the court's interpretation of the law differing from that of the parties, professional conduct of parties in the court of law, structure of the civil procedure

[DOI: 10.66103/KK.2026.2.6](https://doi.org/10.66103/KK.2026.2.6)

I. Bevezetés

Az anyagi pervezetés a magyar perjog egyik legalapvetőbb jogintézménye. A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 6. § alapján a bíróság közrehatási tevékenységének körében hozzájárul ahhoz, hogy a peres felek az eljárási kötelezettségeiket teljesítsék. Az anyagi pervezetés a bírósági közrehatási tevékenység egyik megnyilvánulása, mely perbeli szerepével a perkoncentrációt oly módon hivatott előmozdítani, hogy oldja a professzionális pervitel követelményéből eredő nehézségeket, és így lehetővé tegye a szabályszerű és következetes perfelvételi nyilatkozatok megtételét.

Az anyagi pervezetés a teljes peranyag koherens és teljeskörű rendelkezésére bocsátásában, azonban a joggyakorlatban elsősorban a felperesi perfelvételi nyilatkozatokkal kapcsolatban játszik szerepet, ezen belül is jelentős részben

a kereset következetlenségének orvoslására alkalmas eszközként.¹ Ez érthető is, hiszen a peres eljárás a felperesi kereset megalapozottságáról szól, a perben elsősorban azt kell tisztázni, hogy a felperes milyen jogalapon milyen alanyi jogot kíván érvényesíteni, és azt milyen tényekkel és jogi érvekkel tudja alátámasztani. Ez nem jelenti azonban azt, hogy az alperesi ellenkérelmet marginális jelentőségűnek lehetne minősíteni az anyagi pervezetés szempontjából. Ezért indokolt az alperesi ellenkérelem ezen szerepének tisztázása. A jelen tanulmány a vonatkozó szakirodalmi álláspontok és a bírósági gyakorlatban született állásfoglalások alapján ezt a kérdést járja körül, kiemelve azt a különös jelentőséggel bíró problémát, hogy az alperesi ellenkérelem hogyan befolyásolja az anyagi pervezetési kötelezettséget. (A jelen tanulmány nem tárgyalja az anyagi pervezetés és az alperesi ellenkérelem közötti viszony valamennyi kérdését, például azt, hogy kizárólag alaki védekezést tartalmazó írásbeli ellenkérelem alapján lehet-e helye anyagi pervezetésnek. A további kérdések későbbi tanulmány tárgyai lesznek.)

II. Az anyagi pervezetés perbeli szerepe

A polgári perben az anyagi pervezetés elsősorban a peranyag megfelelő szolgáltatásához járul hozzá² ahhoz, hogy – a Pp. 237. §-hoz fűzött miniszteri indokolása szerint – a „döntéshez szükséges lényeges tények, nyilatkozatok rendelkezésre álljanak”. Az anyagi pervezetés arra irányul, hogy a felek a nyilatkozataikat érdemi tekintetben, anyagi jogi szempontból is helyesen tegyék meg³, és ezzel a jogvita érdemi módon legyen eldönthető.⁴ Az anyagi pervezetés így az eljárás tartalmi szempontból történő irányítását jelenti.⁵ Ebben a vonatkozásban pedig alapvetően a felek nyilatkozatainak, perbeli cselekményeinek hibáit, hiányosságait korrigáló eljárásjogi eszköznek tekinthető⁶. Az anyagi pervezetés azonban nem csak a feleknek nyújt támogatást, hanem annak során a felek is segítik a bíróságot a peranyag megállapításában.⁷

1 Ébner Vilmos, Perindítás. In: A polgári perrendtartás és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja I-II/III. (szerk. Varga István), I. kötet, Budapest, 2018., 176. §, 745. o.

2 Wopera Zsuzsa, Az új polgári perrendtartás elvi alapjai. Jogtudományi Közlöny, 2017/4., 156. o., valamint BH 2022.47, BH 2022.205.

3 Molnár Tamás, Az új polgári perrendtartás alapelveinek értékelése, a perjogi kodifikáció hatása a polgári eljárás sajátos alapelveire. Közjegyzők Közlönye, 2017/6., 23. o.

4 Wallacher Lajos, A perfelvételi és az érdemi tárgyalási szakban alkalmazandó közös rendelkezések. In: Kommentár a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvényhez (szerk. Wopera Zsuzsa). Budapest, 2017., 237. §, 430. o.

5 Kúria Pfv.20432/2023/13.

6 Kúria Pfv.21.336/2020/5.

7 Miczán Péter, A polgári perbeli összefoglaló nyilatkozatról II.- a peranyag megállapítási teher ex lege telepítéséről, és a bíróság általi megoszthatóságáról. Magyar Jog, 2022/3., 153.

Az anyagi pervezetés az ügy kimerítő tárgyalásának és szakszerű eldöntésének során tanúsított bírói tevékenységet is jelenti.⁸ A jogintézmény célja végső soron az, hogy a döntéshez szükséges peranyag rendelkezésre álljon.⁹ Az anyagi pervezetés ugyanakkor nem vezet a rendelkezési elv háttérbe szorítására, a rendelkezési elv az anyagi pervezetés mellett is érvényesül.¹⁰

Az anyagi pervezetés gyakorlása nem jelentheti a felek kitanítását. Ennek megfelelően nem terjedhet ki arra, hogy a bíróság a felet arról tájékoztassa, miszerint az előadott tények az általa nem hivatkozott jog alkalmazását vetik fel, különösen, ha ez a kérelem, illetve az érvényesített jog megváltoztatását kívánná meg.¹¹

A bíróság ezen szerepe nem új a magyar polgári perjogban, ám a törvény a korábbi perrendtartásokhoz képest eltérő jogköröket biztosít a bíróság számára. A Pp. a bíróság anyagi jogi közrehatási tevékenységét az 1911. évi Pp.-nél ugyan szűkebben, de a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvényhez (a továbbiakban: régi Pp.) viszonyítva tágabban határozza meg.¹² A régi Pp.-vel szemben az új Pp. szakít azzal, hogy a bíróság kötelezettsége „mindenre kiterjedő tájékoztatást adni minden fél számára a bizonyítás tekintetében”.¹³ A régi Pp. előírásával ellentétben a hatályos perjogi kódex ezen jogintézménye nem általános, hanem csak az adott helyzetben szükségessé váló tájékoztatási kötelezettséget rója a bíróságra.¹⁴

III. Az alperesi ellenkérelem, mint az anyagi pervezetés korlátja

III.1.

A Pp. 237. § (5) bekezdése szerint az anyagi pervezetés a „felek kérelmének és jogállításának korlátaiban belül” gyakorolható. A szöveg szó szerinti olvasása alapján arra lehet következtetni, hogy a „felek” többes számú kifejezés arra utal, hogy nem csak a felperes, hanem mind a felperes, mind az alperes kérelme és jogállítása

8 Kúria Pfv.21034/2020/12.

9 BH 2022.47. és BH 2022.205.

10 Kiss Attila, Hol a határ? - Gondolatok az aktív bírói szerepfelfogás egyes kérdéseiről. Debreceni Jogi Műhely, 2020/3-4., 68. o.,

Pribula László, Az eltűnt hatályon kívül helyezési ok nyomán. Gazdaság és Jog, 2022/7-8., 13. o.,
Völcsy Balázs, Az anyagi jogerőhatás tárgyi terjedelmének összehasonlító elemzése a magyar, a német és a svájci polgári perjog alapján. Doktori disszertáció, Budapest, 2019., 115. o.,
Kúria Pfv.21034/2020/12.

11 Pp.-indokolás 237. § és BH 2025.65.

12 Köblös Adél, Új megoldások az elsőfokú eljárás szabályaiban. Közjegyzők Közlönye, 2017/2., 25. o.,
Mészáros Pál Emil, A polgári jog és a polgári eljárásjog alapelveinek kapcsolódása, illetve azok alkalmazása a polgári peres és nemperes eljárásokban. Doktori (PhD) értekezés, Pécs, 2022., 73.

13 Pp.-indokolás, 237. §

14 Kúria Pfv.21034/2020/12. és Kúria Pfv.20175/2019/5.

jelenti az anyagi pervezetés korlátját. A Pp. kifejezetten nem írja elő, de ennek alapján *anyagi pervezetésre azt követően kerülhet sor, ha az alperes az írásbeli ellenkérelmet előterjesztette*. A bíróság az anyagi pervezetést csak valamennyi peres fél álláspontjának ismeretében végezheti el. Az alperesi ellenkérelemnek erre a szerepére már a Pp. indokolásából és annak a bírósági gyakorlatban történő megjelenéséből is lehet következtetni. Eszerint az anyagi pervezetés korlátját képezi a kereseti kérelem és az ellenkérelem, valamint az érvényesített jog és annak a fél által hivatkozott jogalapja.¹⁵

Önmagában abból, hogy a Pp. 237. § rendszertanilag a perfelvételi és az érdemi tárgyalási szak közös rendelkezései között helyezkedik el, mindez még nem következik, mert a perfelvételi szak kezdete (a kereset alperessel történő közlése) és az alperes írásbeli ellenkérelmének előterjesztése között van olyan időszak, melyben a bíróság elvileg tehet valamilyen intézkedést a felperes felé [az adott peres eljárás sajátosságai szerint például kötelezően rendelkezésre álló iratok beszerzéséről szóló tájékoztatás a Be. 854. § (4) bekezdése alapján]. Ezek az intézkedések viszont nem rendelkezhetnek anyagi pervezetést megvalósító tartalommal, mert ellenkező esetben az alperesnek úgy kellene védekezést előterjesztenie, hogy a felperes perfelvételi nyilatkozatai még változhatnak. Ezért az alperes nem a végleges felperesi perfelvételi nyilatkozatok alapján tudná előadni a védekezését, az alperessel közölt keresetlevél tulajdonképpen nem lenne perfelvételre alkalmas, hanem valamilyen tekintetben korrigálásra szorulna. A törvényszöveg azonban ezt a kérdést irrelevánssá teszi, mert az arra utal, hogy a bíróságnak meg kell várnia az írásbeli ellenkérelem előterjesztését, és csak a felperesi és alperesi perfelvételi nyilatkozatok alapján gyakorolhat anyagi pervezetést.

III.2.

Az anyagi pervezetés gyakorlásának perbeli helye azonban egyes álláspontok szerint vitatható. *Rendszertani érvelés alapján az anyagi pervezetésre csak a perindítást követően van lehetőség*. A Pp. rendszerében a 237. § elhelyezése ugyanis a perfelvételi és az érdemi tárgyalási szakban alkalmazandó közös rendelkezések (Pp. XIV: fejezet) között történt meg.¹⁶ Ehhez hozzátehetjük, hogy az anyagi pervezetés gyakorlását lehetővé tevő egyéb törvényi rendelkezések [például Pp. 201. § (1) bekezdés c) pont] sem adnak másra módot, a perindítás részben nincsenek ezt lehetővé tevő jogszabályi rendelkezések.

¹⁵ Pp.-indokolás, 237. § és Kúria Mfv.10.307/2019/4.

¹⁶ Virág Csaba, Bírói attitűdök és percselekmények a polgári perben – a kereset tárgyahoz kötöttség és a bizonyítás eredményének mérlegelése. Doktori értekezés, Budapest, 2024., 56.

Wopera Zsuzsa, A felek és a bíróság közötti szereposztás a keresetindítás során. Miskolci Jogi Szemle, 2020/1. különszám, 360. o.

Amennyiben viszont az anyagi pervezetés perbeli funkcióját tekintjük, akkor felvethető, hogy a bírói közrehatásnak ez a módja nem pusztán a perfelvétel kezdetét követően, hanem akár a perindítás részben is gyakorolható legyen. A bíróság ugyanis így módon tudja a – Pp. 115. § alapján teljesített – hiánypótlás ellenére hibás perfelvételi nyilatkozat korrigálását elérni, és ennek megfelelően a keresetlevél visszautasításának törvényi feltételiről megalapozottan dönteni. Emellett hibás felperesi perfelvételi nyilatkozat alapján nem várható el érdemi alperesi védekezés, és az alperes tulajdonképpen csak a kereset következtetlenségével tud védekezni. A rendszertani értelmezés mellett a teleologikus értelmezés így arra vezethet, hogy az anyagi pervezetésnek a perindítás során is lehet helye.¹⁷ Ez pedig azt indukálja, hogy anyagi pervezetés még az alperesi ellenkérelem előterjesztését megelőzően is elvégezhető.

Ennek alapján az itt hivatkozott törvénykommentár azt is megállapítja, hogy a bíróság sem tud mindaddig a hiánypótlás szükségességéről rendelkezni, amíg az ellentmondást vagy következtetlenséget nem oldja fel.¹⁸ A Pp. 176. §-hoz fűzött magyarázatnál pedig azt állítja, hogy az anyagi pervezetés legelső eszköze a hiánypótlás.¹⁹ Ezek a megállapítások kérdésessé teszik a Pp. 115. §-ban meghatározott hiánypótlás és az anyagi pervezetés viszonyát, különösen annak a Pp. 237. § (1) bekezdésben szabályozott feltételeit tekintve, mely voltaképpen szintén hiányok pótlására alkalmas bírói közrehatást tesz szükségessé.

A Pp. 115. § alapján annyiban van lehetőség hiánypótlásra történő felhívásra, amennyiben az a keresetlevél perfelvételre való alkalmasságának elbírálásához szükséges [Pp. 176. § (1)-(2) bekezdés], és ennek megfelelően az alperes a védekezését elő tudja terjeszteni, vagy – a törvényi feltételek fennállása esetén – bírósági meghagyás kibocsátására sor kerülhessen.²⁰ Az ennek során tisztázandó kérdések azonban elsősorban a keresetlevél formai szempontú vizsgálatát igénylik, és csak korlátozottan, a Pp. 176. § (1)-(2) bekezdésben meghatározottak tekintetében lehet szó a keresetlevél érdemi vizsgálatáról. Anyagi pervezetés körében azonban ennél bővebb körben van lehetőség a hiányok pótlására, olyan hiány vagy ellentmondás (például bizonyos tények vagy a jogi érvelés egyes elemei) esetében, mely mellett a keresetlevél perfelvételre való alkalmassága eldönthető. Az anyagi pervezetés és a Pp. 115. § szerinti hiánypótlás tehát a bírói közrehatási tevékenység eltérő eszköze,²¹ azok eltérő jogi tartalommal rendelkeznek, és a két jogintézménynek más a perbeli szerepe.

17 Ébner Vilmos, Anyagi pervezetés. In: A polgári perrendtartás és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja I-II/III. (szerk. Varga István), I. kötet, Budapest, 2018., 237. §, 980-982. o.

18 Id. Ébner, 17. l. alatt hivatkozott mű, 981. o.

19 Id. Ébner, 1. l. alatt hivatkozott mű, 739. o.

20 ÍH 2019.103.

21 CKOT 2018. június 20. 11. számú állásfoglalás és ld. Miczán, 7. l. alatt hivatkozott mű, 147. o.

A fentiek alapján látható, hogy a keresetlevél perfelvételre való alkalmasságának elbírálása és az anyagi pervezetés egyaránt a perfelvételi nyilatkozatok valamilyen mértékű érdemi vizsgálatát követeli meg. A keresetlevél perfelvételre való alkalmasságának kérdése nem választható el élesen a kereset következetességének kérdésétől, ezért nem indokolatlan a törvényt magyarázat fenti felvetése. A Pp. 115. § alapján történő hiánypótlás azonban megfelelő jogi eszköz a perfelvételre alkalmas keresetlevél kialakítására. Ezért nem csak rendszertani, hanem funkcionális szempontból sincs helye anyagi pervezetésnek a perindítás során.

Felvethető emellett az is, hogy amennyiben az anyagi pervezetés tekintetében átléphető a jogintézmény rendszertani elhelyezése, akkor ez a bírósági meghagyás tekintetében is megtehető. Ebben a megközelítésben pedig a bírósági meghagyás kibocsátását lehetne a perfelvételi szak részének tekinteni, arra tekintettel, hogy annak kibocsátása már az eljárás per része alatt következik be. Az álláspontom szerint azonban indokolt a törvény szövegéhez inkább igazodó rendszertani értelmezés alapján megítélni ezt a kérdést, így az egyes jogintézményeknek a Pp. rendszerében történő elhelyezése irányadó a perszerkezet kérdésében is.

III.3.

A fentiekben az volt látható, hogy a per szerkezetének egyes részeiben milyen szerepe lehet az anyagi pervezetésnek. Meg kell említeni ugyanakkor, hogy a per szerkezetének tekintetében kérdés az is, hogy a perfelvétel kezdete a polgári peres eljárásban mikorra tehető, az milyen eljárási cselekményhez köthető. A Pp. 180. § (1) bekezdés értelmében a perindítás joghatásai a kereset közlésével állnak be. [A perindítás joghatásai azonban nem a keresetről való bármilyen módon történő alperesi tudomásszerzés esetén [például a Pp. 174. § (2) bekezdés alapján az áttételt elrendelő végzés mellékleteként elküldött keresetlevél megismerése], hanem csak a Pp. 179. § (1) bekezdés szerinti kézbesítéssel állnak be.] Ez arra mutat, hogy a kereset közlésével kezdődik a perfelvételi szak. Ezt követően a Pp. 179. § (1) bekezdés alapján az alperes előterjesztheti az írásbeli ellenkérelmet. Ezek alapján az a következtetés vonható le, hogy az írásbeli ellenkérelem előterjesztésére szóló felhívás a perfelvételi szak kezdetét jelenti. Ez a következtetés viszont nem teljesen egyértelmű.

Az írásbeli ellenkérelem elmulasztása esetén bírósági meghagyásnak van helye. Ez a perindítás szakaszához tartozik. Ezért ha a kereset közlése már a perfelvétel része lenne, akkor az írásbeli ellenkérelem benyújtásának elmulasztása esetén a perfelvételtől vissza kellene lépni a perindításhoz. Ezért Bartha Bence szerint az írásbeli ellenkérelem előterjesztésére való felhívás a perindításhoz tartozik,

az írásbeli ellenkérelem előterjesztése viszont már a perfelvételi szak része.²² Wallacher Lajos pedig azon állásponton van, hogy a perindítás a keresetlevél benyújtásától annak az alperessel való közléséig, illetve az alperes nyilatkozatának elmaradása esetén a bírósági meghagyás kibocsátásáig tart.²³

Bartha Bence máshol is tárgyalja az alperesi ellenkérelem helyét a per szerkezetében. Az alperesi ellenkérelem egy perbeli választóvonalnak tekinthető, mert az alperesi ellenkérelem előterjesztése átvezet a perelvételi szakba, annak elmaradása esetén megszakad az eljárás.²⁴ Magának az írásbeli ellenkérelemnek a perszerkezet szempontjából elfoglalt helye kérdéses. Bartha Bence szerint több indok szól amellett, hogy az alperesi ellenkérelem a perindítás körébe tartozzon.²⁵ Eszerint a bíróság már a perindítás során mindkét féltől rendelkezne információkkal ahhoz, hogy ekkor meghatározza azt, hogy a perfelvétel melyik módja alapján folyjon le az eljárás. Továbbá tekintettel arra, hogy az alperesi ellenkérelem (pontosabban az írásbeli ellenkérelem) a keresetlevél ellentéte, és mindkettőre ugyanolyan formai és tartalmi követelményeket ír elő a törvény, célszerű lenne mindkettő előterjesztését ugyanazon perszerkezeti egységben megtenni.

Ezzel kapcsolatban felvethető ugyanakkor, hogy önmagában az alperesi ellenkérelemnek a peres eljárás szerkezetére vonatkozóan milyen jelentősége lehet. Az alperesi ellenkérelem egy nyilatkozat. Ez jelentheti egyrészt átfogóan az alperesi védekezést, másrészt az írásbeli ellenkérelemnek a Pp. 199. § (2) bekezdésben meghatározott tartalmi elemeit, azaz az írásbeli ellenkérelem érdemi részét. Az írásbeli ellenkérelem pedig a Pp. 7. § (1) bekezdés 16. pontja értelmében egy perfelvételi irat. A nyilatkozatnak és az iratnak önmagában nincs hatása a per szerkezetére, hanem csak az azzal összefüggő eljárási cselekményeknek. Ezért ez a kérdés az alábbiak vonatkozásában vizsgálható:

- az írásbeli ellenkérelem előterjesztésére vonatkozó bírósági felhívás,
- az írásbeli ellenkérelem nem szabályszerű előterjesztése,
- az írásbeli ellenkérelem nem szabályszerű előterjesztése miatti hiánypótlási felhívás,
- a hiánypótlási felhívás teljesítése,
- az írásbeli ellenkérelem szabályszerű előterjesztése,
- a szabályszerű írásbeli ellenkérelem előterjesztésének elmulasztása.

22 Bartha Bence, A perfelvételi szak egyes szerkezeti kérdései a polgári perben. *Közjegyzők Közlönye*, 2021/3., 21. o.

23 Bartha Bence, Az elsőfokú eljárás szerkezete és fogalmai a polgári perben. *Közjegyzők Közlönye*, 2019/2., 70. o.

24 Id. Bartha, 23. lj. alatt hivatkozott mű, 71. o.

25 Id. Bartha, 23. lj. alatt hivatkozott mű, 71. o.

Ezért annak tisztázása lehet indokolt, hogy az írásbeli ellenkérelem előterjesztésére vonatkozó bírósági felhívás és a szabályszerű írásbeli ellenkérelem előterjesztése közötti tartam az eljárás mely szerkezeti egységéhez tartozhat.

A fent tárgyalt álláspontok azt mutatják, hogy a perfelvétel kezdetének kérdése több és további kérdést is felvet. Ilyen kérdés például az, hogy a perindítás hatályának beállta eltérhet-e a perfelvételi szak kezdetétől vagy, hogy ha a kereset közlése és az írásbeli ellenkérelem előterjesztésére szóló felhívás még a perindítás része, akkor a keresetlevél visszautasítására még a perindítás hatályának beálltát követően is lehetne-e helye, vagy az, hogy a Pp. 202. § (2) bekezdése alapján a felperes mikortól terjeszthet elő előkészítő iratban bírósági felhívás nélkül keresetváltoztatást vagy ezzel összefüggő perfelvételi nyilatkozatot. Ezek tárgyalása azonban a jelen tanulmányban tárgyalt probléma keretein túlmutat. Az alperesi ellenkérelemnek az anyagi pervezetésben játszott szerepére azonban nincs befolyással a perfelvételi szak kezdetére vonatkozó nézetkülönbség, hiszen az írásbeli ellenkérelem előterjesztése valamennyi álláspont szerint már a perfelvételi szak része, mely szakban szintén valamennyi vonatkozó álláspont szerint helye van anyagi pervezetésnek.

III.4.

Anyagi pervezetésnek tehát a perindítás szakaszát követően van helye,²⁶ szemben az olyan jogrendszerekkel, ahol az anyagi pervezetés már a per (inkább az eljárás) kezdetétől érvényesül, és így az eljárás koncentrált lefolytatásának ez az eszköze még előbbre tolódik.²⁷ A bíróság csak akkor kerül abba a helyzetbe, hogy anyagi pervezetést végezzen, ha az alperesi ellenkérelmet is megismerte.²⁸ Az alperesi írásbeli ellenkérelem előterjesztése után lesz látható a felek álláspontja, a jogvita kerete, az, aminek tisztására az anyagi pervezetés hivatott. Az alperesi állásponttal ismertek lesznek a felek – a perben addig megtett – perfelvételi nyilatkozatai, és ezzel alakul ki az anyagi pervezetés határa, amit a Pp. 237. § (5) bekezdése is megszab. Szükség esetén pedig további perfelvételi iratok vagy más módon tett perfelvételi nyilatkozatok megtétele is szükséges lehet, melyek előterjesztését követően újabb anyagi pervezetésre kerülhet sor.

Az, hogy az anyagi pervezetés gyakorlása csak a keresetlevél és az írásbeli ellenkérelem egyidejű ismerete alapján lehetséges, azt is mutatja, hogy az anyagi pervezetés nem lehet a perfelvételre alkalmas keresetlevél kidolgozásának

²⁶ Id. Kiss, 10. lj. alatt hivatkozott mű, 68. o.

²⁷ a svájci polgári perjogról *Szívós Kristóf*; A főtárgyalás előkészítése a svájci polgári perben. *Iustum Aequum Salutare*, 2024/3., 178. o.

²⁸ *Szabó Imre*, Szakértelem és felelősség, *Jogtudományi Közlöny*, 2017/9., 384. o.

eszköze.²⁹ A keresetlevélben észlelt értelmezési probléma esetén a perindítás során anyagi pervezetés nem gyakorolható.³⁰ A perfelvétel során már a formailag szabályszerűen megtett, a kötelező tartalmi elemekkel rendelkező perfelvételi nyilatkozat tartalmi vizsgálatának kell megtörténnie a per koncentrált, mederben tartott lefolytatása, a felek szándékának megfelelő, releváns perfelvételi nyilatkozatok megtétele, valamint a meglepetés-ítéletek és a fölöslegesen tett eljárási cselekmények és az esetlegesen a tárgyban indítandó újabb per megelőzése érdekében³¹. Ez azonban nincs mindig így, különösen a Pp. 237. § (1) bekezdés alapján a hiányos vagy kellően nem részletezett perfelvételi nyilatkozatok esetében, amikor az anyagi pervezetés jelentheti a perfelvételi nyilatkozatoknak a perindítás szakaszában elmulasztott tisztázását, és akár a keresetlevél tartalmi elemeinek pótlását.³²

A pártatlanság és a félegyenlőség követelménye is azt követeli meg, hogy amíg az alperes nem szerzett tudomást a keresetről, addig ne legyen gyakorolható az anyagi pervezetés.³³ Ez a vélemény még nem azt mondja, hogy az írásbeli ellenkérelem előterjesztésére is szükség van az anyagi pervezetés gyakorlásához, ugyanakkor utal arra, hogy az anyagi pervezetés nem egyszerűen valamely fél perfelvételi nyilatkozatai hibájának korrekciójára szolgál, hanem a jogvita kerekeinek tisztázására, ami pedig mind a felperes, mind az alperes perfelvételi nyilatkozatainak együttes értelmezése alapján lehetséges.

III.5.

Az alperesi ellenkérelem az anyagi pervezetésben betöltött szerepét csak akkor tudja betölteni, ha az írásbeli ellenkérelem (Pp. 199. §) szabályszerűen került előterjesztésre. Ha az írásbeli ellenkérelem nem felel meg a Pp. 199. § (1)-(3) bekezdésben foglaltaknak, azaz nem tartalmazza a kötelező tartalmi elemeket, akkor a bíróságnak a Pp. 115. § alapján hiánypótlásra kell az alperest felhívnia. A hiánypótlás eredménytelensége esetén az írásbeli ellenkérelmet vissza kell utasítani, és a Pp. 181. § (1) bekezdés szerint bírósági meghagyás kibocsátására kell a bíróságnak sort kerítenie.

Az írásbeli ellenkérelem visszautasítására csak formai okok miatt kerülhet sor, olyan indokkal viszont nem, mely az írásbeli ellenkérelemben tett perfelvételi nyilatkozatok tartalmát érinti. Az írásbeli ellenkérelem tartalmára vonatkozik például az a kérdés, hogy az alperes csak alaki vagy csak érdemi védekezést terjeszt-e elő.

29 Csóti Tamás, Az új polgári perrendtartás várható hatásai a szellemi alkotásokkal kapcsolatos jogsértési perekre. Jogtudományi Közlöny, 2019/2., 80. o.

30 CKOT 2018. június 20., 11. számú állásfoglalás

31 Id. Wallacher, 4. lj. alatt hivatkozott mű, 431. o.

32 Kúria Pfv.21.454/2021/8.

33 Id. Kiss, 10. lj. alatt hivatkozott mű, 68. o.

Az egyik fajta alperesi védekezés hiánya így nem alapozhatja meg az írásbeli ellenkérelem visszautasítását.³⁴ Amennyiben tehát az alperes csak alaki védekezéssel él, azt a Pp. 181. § (3) bekezdés és a 203. § (2) bekezdése alapján úgy kell tekinteni, hogy az alperes nem kíván érdemben védekezni a keresettel szemben.³⁵

Az anyagi pervezetés tehát a formailag szabályszerűen előterjesztett írásbeli ellenkérelemmel összefüggésben, *minden peres fél szabályszerűen megtett perfelvételi nyilatkozatainak együttes ismeretében történhet meg*, azt megelőzően nem. Anyagi pervezetést nem a formai hibák kijavítására, hanem csak a következetes nyilatkozatok (beleértve az alperesi nyilatkozatokat is) megtétele érdekében lehet gyakorolni.³⁶

Völcssey Balázs ugyanakkor azt fejtette ki, hogy lehetőség van arra, hogy „az írásbeli ellenkérelem érdemi részének a bizonyíték (helyesen: bizonyítási eszköz) és bizonyítási indítvány [Pp. 199. § (2) bekezdés *a*) pont *ab*) alpont és *b*) pont *be*) alpont] Pp.-ben írtakkal ellentétes módon történő feltüntetése, illetve előterjesztése miatt az alperes a bíróság anyagi pervezetése miatt előkészítő iratot nyújtson be”.³⁷ Az írásbeli ellenkérelem valamely elemének nem szabályszerű feltüntetése ugyanakkor alaki hiba, annak korrigálása nem anyagi pervezetést igényel. Az írásbeli ellenkérelem nem szabályszerű előterjesztése esetén a Pp. 115. § (1) bekezdés alapján hiánypótlásra történő felhívásnak van helye.

A bírósági közrehatás szempontjából sajátos helyzetet jelent az, hogy az új Pp. elvárása alapján [Pp. 181. § (2) bekezdés] nem elegendő az, ha az alperes általánosságban, konkrét nyilatkozatok nélkül, az írásbeli ellenkérelem érdemi részében foglaltak mellőzésével vitatja a keresetet. Ilyenkor voltaképpen sem alaki, sem érdemi védekezésről nincs szó. Ezért ha az írásbeli ellenkérelem nem tartalmaz ilyen érdemi részt, akkor nincs helye hiánypótlási felhívásnak, anyagi pervezetésnek pedig különösen nem. Ebben az esetben a Pp. 181. § (2) bekezdése szerint bírósági meghagyás kibocsátására kell sor kerülnie.³⁸

34 BDT 2022.4544 és BDT 2020.4148

35 Debreceni Ítéltábla Mf.50062/2024/10. és Debreceni Ítéltábla Mf.50050/2024/4.

36 Id. Kiss, 10. lj. alatt hivatkozott mű, 75.,

Orosz Árpád, A keresetlevél visszautasításának vizsgálata tárgykörében felállított joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló véleménye. Kúriai Döntések, 2020/6., 866. o.,

Id. Wopera, 16. lj. alatt hivatkozott mű, 359 és 361. o., valamint

BH 2024.162, Fővárosi Ítéltábla Pf.20295/2025/8.

37 Völcssey Balázs, A perfelvételi szak jogértelmezési kérdései. Magyar Jog, 2020/6., 338. o.

38 Debreceni Ítéltábla Mf.50062/2024/10. és Bartha Bence, A tárgyalási szerkezet változásának legújabb fejleményei a polgári perben, Közjegyzők Közlönye, 2025/2., 84. o. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2023.5.7>.

IV. Mikor teszi szükségtelenné az alperesi ellenkérelem az anyagi pervezetést?

IV.1.

Az alperesi perfelvételi nyilatkozatok nem egyszerűen annyiban játszanak szerepet az anyagi pervezetésben, hogy azokat is figyelembe véve kell az anyagi pervezetést elvégezni, hanem ennél egy erősebb szereppel is bírnak. Azokban a kérdésekben, melyekben az alperes szabályszerű írásbeli ellenkérelemben reflektált a felperes perfelvételi nyilatkozataira, azokra vonatkozóan nem szükséges anyagi pervezetéssel élni. Ebben az esetben az alperes voltaképpen maga orientálja a felperest a koherens és adekvát perfelvételi nyilatkozat előterjesztésére. Az alperes ellenkérelme és más perfelvételi nyilatkozata fényében így más tartalmú anyagi pervezetés lehet indokolt, hiszen az alperes által jelzett, és az egyébként anyagi pervezetésre okot adó kérdésekben a bíróságnak nem kell anyagi pervezetést végeznie.

A bírósági gyakorlat egységesnek látszik ebben a kérdésben. A Kúria egy ügyben azt fejtette ki, hogy *mellőzhető az anyagi pervezetés részeként szolgáló tájékoztatás akkor, amikor a „jogi képviselővel eljáró fél ellenfele már egyértelműen rámutatott egy nyilatkozat hiányos, homályos, vagy ellentmondó voltára, vagyis a kérdéses hiányosság ismert.”*³⁹ Ennek indokaként a Kúria azt is hangsúlyozta, hogy a professzionális pervitel keretében jogi képviselővel eljáró féltől elvárható, hogy képes legyen a megismert információk birtokában szakszerűen dönteni. Ez az álláspont számos bírósági határozatban – bár különféle megfogalmazásban – visszaköszön.⁴⁰

Ilyen esetben az anyagi pervezetési kötelezettség hiánya minden, a Pp. 237. § (1)-(3) bekezdésben meghatározott anyagi pervezetési ok esetén fennáll. Így abban az esetben is, amikor az ellenérdekű fél a másik fél jogértelmezésétől eltérő jogértelmezést ad elő, vagy abból folyó eltérő tény jelentőségére hivatkozik. Ha tehát az ellenérdekű fél a másik féltől eltérő, de a bíróság értelmezésével egyező álláspontot fejt ki, akkor a bíróságnak nem kell anyagi pervezetést gyakorolnia.⁴¹ Ily módon nincs szükség az anyagi pervezetés körében a bírói

39 Kúria Pfv.21034/2020/12.

40 Fővárosi Ítéltábla Pf.20295/2025/8., Fővárosi Ítéltábla Pf.20159/2024/7., Fővárosi Ítéltábla Pf.20090/2023/5., Debreceni Ítéltábla Gf.30197/2025/4., Debreceni Ítéltábla Pf.20557/2024/9., Debreceni Ítéltábla Pf.20472/2024/4., Debreceni Ítéltábla Gf.30089/2023/5., Debreceni Ítéltábla Pf.20399/2023/16., Debreceni Ítéltábla Pkf.20365/2023/2., Debreceni Ítéltábla Pf.20323/2023/6., Debreceni Ítéltábla Gf.30029/2022/6., Debreceni Ítéltábla Pf.20450/2022/6., Debreceni Ítéltábla Mf.50081/2021/9., Debreceni Ítéltábla Pf.20585/2019/7., Szegedi Ítéltábla Gf.30062/2019/9., Győri Ítéltábla Pf.20127/2025/5., Győri Ítéltábla Mf.30010/2022/9., Győri Ítéltábla Mf.30001/2022/9., Kecskeméti Törvényszék P.20250/2021/28.

41 ld. *Ébner*, 17. l. alatt hivatkozott mű, 1001. o.

jogértelmezés feltárására, közlésére akkor sem, ha a felek között valamilyen jogértelmezésben van a vita, és a bíróság osztja valamelyik fél jogi álláspontját.⁴² Így amennyiben az alperes vitatja a felperes jogállításában foglalt jogszabályhely alkalmazhatóságát, az erre vonatkozó anyagi pervezetés hiányát a felperes nem jogszerűen sérelmezi.⁴³

Amennyiben viszont az alperesi perfelvételi nyilatkozatok nem térnek ki egy olyan felperesi perfelvételi nyilatkozatra, mely az anyagi pervezetés szükségességét felveti, akkor a bíróság köteles elvégezni az anyagi pervezetést. Ha például egy szerződéses jogviszony fennállása esetén a felperes a követelése jogalapjaként nem a kontraktuális, hanem a deliktuális kárfelelősség szabályait jelöli meg, és az alperes sem hivatkozik ellenkérelmében a jogcím téves megjelölésére, a bíróságnak a perfelvétel során anyagi pervezetéssel kell közrehatnia abban, hogy a felperes perfelvételi nyilatkozatának hibáját kijavítsa.⁴⁴

Érdemes kiemelni, hogy e körben egy ítéltáblai határozat a bírósági határozatok fényében világos és elfogadható általános megfogalmazást adott a bírói jogértelmezés feltételeire nézve. Az álláspont a Pp. 237. § (3) bekezdés *a*) pontja szerinti bírói jogértelmezés három feltételét határozza meg. Eszerint ilyen esetben anyagi pervezetés akkor végezhető, ha

- a fél által hivatkozott jogszabályi rendelkezésre vonatkozik,
- e jogszabályi rendelkezésnek a fél általi értelmezése a fél nyilatkozatából kiderül és
- a bíróság jogértelmezése a felekétől eltérő, így a bíróság nem osztja valamelyik fél álláspontját.⁴⁵

IV.2.

Ezzel szemben álló vélemény szerint „*az anyagi pervezetésre ilyen esetben akkor is szükség van, ha a felek között vita van a jogértelmezésben az előadandó tényekre kihatóan, és a bíróság az egyik fél álláspontját osztja*, de akkor is, ha a bíróság egy harmadik álláspontot vall, továbbá abban az esetben is, ha a felek között nincs vita, de a bíróság másként látja a helyzetet, mint a felek. Ez azért van így, mert a releváns tényekkel kapcsolatos félelőadásból következik a bizonyítás szükségessége, márpedig a bizonyításról a bíróság csak annak tükrében tud dönteni, ha meghatározta a releváns tényeket. *Hiába nem vitatná tehát az alperes azt a felperesi álláspontot*, hogy kártérítés megítéléséhez nem kell kárt előadni,

42 Kúria Mfv.10307/2019/4., Fővárosi Ítéltábla Pf.20159/2024/7., Fővárosi Ítéltábla Pf.20090/2023/5., Debreceni Ítéltábla Pf.20472/2024/4., Szegedi Ítéltábla Gf.30062/2019/9., Győri Ítéltábla Pf.20127/2025/5.

43 Fővárosi Ítéltábla Pf.20159/2024/7.

44 ÍH 2022.119

45 Szegedi Ítéltábla Gf.30062/2019/9.

a bíróság az anyagi jogszabályt alkalmazni köteles védekezés nélkül is, és nem ítéli meg a kártérítést kár előadása nélkül”.⁴⁶

Az itt hivatkozott álláspont nem támasztja alá az állítását, mert azt csak olyan esettel indokolja, melyben az ellenérdekű fél nyilatkozatának nem vitatása folytán a két fél egyező, de a bíróságtól eltérő értelmezésének jogalkalmazási problémáját említi. Ez az álláspont nem arra az esetre vonatkozik, amikor az egyik fél az ellenérdekű fél állítását vitatja, és ehhez kapcsolódóan kifejti a saját és a bíróság által is helytállónak tartott véleményét. Nem derül ki viszont az, miért jelentene problémát, ha a bíróság jogértelmezését az egyik fél az ellenérdekű féltől tudná meg.

Az álláspontom szerint helytálló az az értelmezés, mely szerint amennyiben valamelyik peres fél a bírósággal azonosan értelmezi az adott jogszabályi rendelkezést, akkor nem terheli a bíróságot az anyagi pervezetési kötelezettség. Ebben az esetben ugyanis nem létezik olyan perfelvételi nyilatkozat, jogi álláspont, melyet a felek nem ismernek, akik viszont így arra reflektálni is tudnak. Ezért az alperesi ellenkérelemnek a jogvita kereteinek meghatározásában és így az anyagi pervezetésben is kifejezett jelentősége van.⁴⁷ Nem indokolt, hogy a bíróság ismertesse a saját jogértelmezését, ha azt már az egyik fél megtette a perben, és a másik fél ezt a professzionális pervitel keretében értelmezni tudja, és a saját perfelvételi nyilatkozatainak kialakításában fel tudja használni. Ha maguk a perfelvételi nyilatkozatok alkalmasak arra, hogy a felek ezt a tisztázást elvégezzék, a bíróságot közrehatás, anyagi pervezetési kötelezettség nem terheli.

A professzionális pervitel követelménye így az alperesi ellenkérelemnek az anyagi pervezetésben játszott szerepével összefüggésben is érvényesül. Ez a követelmény azt várja el, hogy a felperes az alperesi ellenkérelem alapján ismerje fel az alperesi perfelvételi nyilatkozatokban a saját hibáját, és képes legyen azokat az alperes megállapításai alapján korrigálni. Ebben a megközelítésben értelmezhető a bíróságok azon gyakran megfogalmazott véleménye is, hogy a valamelyik peres fél álláspontjával, jogértelmezésével azonos tartalmú anyagi pervezetés túllépne az anyagi pervezetés korlátain, és inkább jelentene jogi segítségnyújtást.⁴⁸

Ennek kapcsán is felszínre kerül az a probléma, hogy az anyagi pervezetés keretében a bíróságnak nem a felek jogérvényesítésének előmozdításában kell közreműködnie, nem jogi tanácsadást kell végeznie, nem azt kell közölnie a felekkel, hogy a kereset érdeme tekintetében mi a bíróság álláspontja, és így valószínűleg hogyan fogja elbírálni a jogvitát. A bíróságnak a jogvita kereteit kell úgy meghatározni, hogy a perfelvételi nyilatkozatok határozottak, pontosak, adekvátak és teljeskörűek legyenek.

46 Id. Wallacher, 4. lj. alatt hivatkozott mű, 433. o.

47 Fővárosi Ítéltábla Pf.20295/2025/8.

48 például Debreceni Ítéltábla Gf.30029/2022/6.

IV.3.

A hivatkozott bírósági állásfoglalások abban egységesek, hogy anyagi pervezetés nem szükséges akkor, ha a felek álláspontja eltérő, és a bíróság valamelyik fél álláspontjával egyetért. Ebben az esetben a bíróság a jogi álláspontokat értékeli, és valamelyik fél javára eldönti az adott kérdést vagy az egész jogvitát. A különböző megfogalmazások között ugyanakkor több olyannal lehet találkozni, melyből az tűnik ki, mintha az anyagi pervezetési kötelezettség csak abban az esetben nyílna meg, amikor a felek egyező álláspontot képviselnek, a bíróság viszont ezt az álláspontot nem osztja. Ezt a képet mutatja több bírósági megállapítás is.⁴⁹ Ez különösképpen megjelenik abban a megfogalmazásban, mely szerint anyagi pervezetést csak akkor kellett volna gyakorolni, ha a felek a jogszabályi rendelkezést „egyformán értelmezték volna”,⁵⁰ vagy abban, hogy az anyagi pervezetés „annak a korrekcióját célozza, ha a felek egyezően, azonban a bíróság értelmezésétől eltérően értelmezik a vonatkozó jogszabályi rendelkezést”.⁵¹

Kérdés azonban, hogy a bíróságnak hogyan kell eljárnia, ha mindkét fél megteszi ugyanarra a kérdésre (például egy jogszabályhely értelmezésére) a perfelvételi nyilatkozatát, azok azonban *egymástól eltérőek, és a bíróság egyik fél álláspontjával sem ért egyet*. Ebben az esetben ugyanarra a kérdésre vonatkozóan három eltérő jogi álláspont van a perben. Az álláspontom szerint ilyenkor a bíróság számára keletkezik anyagi pervezetési kötelezettség, mert a felek perfelvételi nyilatkozatai között továbbra sem található olyan, mely alkalmas lenne arra, hogy a másik felet adekvát, koherens és teljeskörű perfelvételi nyilatkozat megtételére sarkallja. A jogszabályi rendelkezés eltérő bírósági értelmezése pedig még a törvény szoros szövegolvasása alapján sem zárható ki, mert az csak azt mondja, hogy a bíróság „általuk hivatkozott jogszabályi rendelkezést eltérően értelmezi”, és arról nem szól, hogy csak abban az esetben kell ezt megtennie, ha a feleknek azonos lenne az értelmezése. Az anyagi pervezetési kötelezettség hiánya valójában csak akkor áll fenn, ha a bíróság valamelyik fél álláspontjával, jogértelmezésével egyetért, függetlenül attól, hogy a peres felek álláspontja azonos-e.

A bírósági megfogalmazások között is van olyan, melybe ez a megközelítés belefér. Ilyen megfogalmazás lehet az, mely szerint a „Pp. 237. §-ában, különösen annak (3) bekezdésében rögzített anyagi pervezetés – más feltételek teljesülése mellett – akkor szükséges a bíróság részéről, ha a bíróság jogértelmezése

49 például Győri Ítélőtábla Pf.20127/2025/5., Fővárosi Ítélőtábla Pf.20159/2024/7., Fővárosi Ítélőtábla Pf.20090/2023/5. és Debreceni Ítélőtábla Gf.30197/2025/4.

50 Győri Ítélőtábla Pf.20127/2025/5.

51 Debreceni Ítélőtábla Pf.20323/2023/6.

a felektől eltérő”,⁵² vagy „az elsőfokú bíróságnak a Pp. 237. §-a (3) bekezdésének a) pontja alapján csak akkor kellett volna anyagi pervezetést végeznie, ha mindkét fél tévesen értelmezte volna a Ptk. 6:522. §-ának (3) bekezdését”.⁵³ Ilyen tartalmú megközelítés lehet az is, hogy az anyagi pervezetés feltétele, hogy „a bíróság jogértelmezése a felekétől eltérő legyen”,⁵⁴ vagy éppen az, hogy „az eltérő jogszabályértelmezéssel kapcsolatos tájékoztatási kötelezettség a bíróságot abban az esetben terheli, amennyiben a bíróság jogértelmezése a felek jogértelmezésétől eltérő”.⁵⁵ Ezzel egyező jogirodalmi vélemény szerint anyagi pervezetést kell végezni akkor is, ha a bíróság a felekétől eltérő harmadik álláspontot vall.⁵⁶

IV.4.

Egy további álláspont szerint nem helytálló az a bírósági megállapítás,⁵⁷ mely szerint „a Pp. 237. § (3) bekezdés a) pont szerinti anyagi pervezetést csak akkor kell alkalmazni, ha a bíróság a jogszabályi rendelkezést *mindkét féltől* eltérően értelmezi”.⁵⁸ Ennek indoka, hogy a Pp. miniszteri indokolása arra utal, hogy a bíróság kötelezettsége akkor áll fenn, „ha a fél által hivatkozott jogszabályt a féltől, illetve mindkét féltől eltérően értelmezi”.⁵⁹ A szerzők érvelése szerint bár a törvény többes számot használ a megfogalmazásban, de ebből „nem következik kizárólagosan a bíróság azon értelmezése, hogy csak a mindkét fél jogértelmezésétől eltérő értelmezésről szükséges tájékoztatással élni”.⁶⁰

A Pp. 237. §-hoz fűzött indokolás vonatkozó mondata úgy szól, hogy „a bíróság maga is hozzájárul a peranyag alakulásához azzal, hogy a felek tudomására hozza a saját jogszabály értelmezését, ha a fél által hivatkozott jogszabályt a féltől, illetve mindkét féltől eltérően értelmezi”. Ez azt fejezi ki, hogy lehet olyan eset, amikor csak az egyik féltől, de felmerülhet olyan eset is, amikor mindkét féltől eltérő értelmezése van a bíróságnak. Az első eset, amikor egy adott jogszabályi rendelkezésre csak az egyik fél hivatkozott, és így azt csak ez a fél értelmezte, vagy azt, hogy az egyik fél jogértelmezését a másik fél nem vitatta, és így arra nem tett nyilatkozatot. Ez különösen arra tekintettel fordulhat elő, hogy a Pp. 237. § (3) bekezdés a) pontja nemcsak a jogalap, hanem a jogalapi elő-

52 Debreceni Ítélőtábla Pf.20585/2019/7.

53 Debreceni Ítélőtábla Pf.20450/2022/6.

54 Szegedi Ítélőtábla Gf.30062/2019/9.

55 Győri Ítélőtábla Mf.30010/2022/9. és Győri Ítélőtábla Mf.30001/2022/9.

56 Id. Wallacher, 4. lj. alatt hivatkozott mű, 433. o.

57 Fővárosi Ítélőtábla 8.Pf.20.191/2022/4.

58 Tucsek Máté – Szívós Kristóf, A Fővárosi Ítélőtábla döntése az anyagi pervezetés felülbírálatára tárgyában. Jogesetek Magyarázata, 2024/2., 8. o.

59 Id. Tucsek – Szívós, 35. lj. alatt hivatkozott mű, 3. o.

60 Id. Tucsek – Szívós, 35. lj. alatt hivatkozott mű, 3. o.

feltételek értelmezése körében is alkalmazható,⁶¹ és azok száma egy perben viszonylag magas is lehet, így valószínűsíthetően lesznek a perben olyan jogszabályhelyek, melyekre csak az egyik fél hivatkozik, a másik fél pedig még csak utalást sem tesz. Ez a helyzet pedig felfogható úgy is, hogy a másik peres fél által nem vitatott értelmezés a két peres fél együttes közös értelmezésének felel meg. Amennyiben a felek ilyen értelemben közös értelmezésétől a bíróság jogszabály-értelmezése eltér, akkor megnyílik az anyagi pervezetési kötelezettség. Így a csak az egyik féltől eltérő bírósági jogértelmezés esetét mintegy magába foglalja a mindkét féltől eltérő bírósági jogértelmezés esete.

A második esetben („mindkét féltől”) pedig a bíróság egy mindkét fél által kifejezetten hivatkozott, ám a felek által a bíróságtól eltérően értelmezett jogszabályhely bírósági értelmezése történik.

A szerzők által elemzett konkrét ügyben a felek között nem volt vita egy jogszabályi rendelkezés értelmezésében, és az alperes által nem vitatott jogszabály-értelmezésétől a bíróságnak nem volt eltérő jogértelmezése, így a bíróságnak anyagi pervezetést sem kellett végeznie.

Kérdés továbbá, hogy a törvény indokolásának ennek a problémának a megítélésében lehet-e döntő súlya. Az Alaptörvény 28. cikke értelmében jogszabály értelmezése során figyelembe kell venni a törvény indokolását, azonban az értelmezés tárgya a jogszabály szövege. Alapvetően a jogszabály szövege az, amire a bírósági döntést alapítani kell. A jogszabály szövege az értelmezés tárgya, az nem lehet értelmezési támpont.⁶² Amennyiben a jogszabály szövegéből annak jelentése a bíró számára nyelvi értelmezéssel, automatikusan világosnak látszik, akkor nincs szükség az Alaptörvényben meghatározott értelmezési segédletekre. Márpedig a törvényi indokolás csak utóbbiként kaphat szerepet a jogalkalmazásban.⁶³ A törvény indokolása csak a jogszabály értelmezésére vehető igénybe, az nem írhatja felül magát a normaszöveget. A kettő ellentétes tartalma esetén természetesen a normaszöveg lehet irányadó. Maga a törvénytörvény szöveg viszont úgy szól, hogy „a felek tudomására hozza, ha az általuk hivatkozott jogszabályi rendelkezést eltérően értelmezi”. Az „általuk” kifejezés használata inkább arra utal, hogy a mindkét féltől eltérő bírósági jogértelmezés esetén áll be az anyagi pervezetési kötelezettség. Ez olyan kifejezés, mely nem teremt jogértelmezési bizonytalanságot.

61 Id. Wallacher, 4. l. alatt hivatkozott mű, 434. o.

62 Blutman László, A bírói jogértelmezés alkotmányos követelményei. Jogtudományi Közlöny, 2022/12., 468. o.

63 Szigeti Krisztina, A bírói jogértelmezés és a hetedik Alaptörvény-módosítás. Eljárásjogi Szemle, 2018/4., 16. o.

IV.5.

Azzal kapcsolatban, hogy az anyagi pervezetésre a felperesi és az alperesi perfelvételi nyilatkozatokra vonatkozóan kerülhet csak sor, ki kell emelni azt is, hogy az anyagi pervezetés egy adott fél perfelvételi nyilatkozatainak hiányai, ellentmondásai miatt alkalmazható, a *peres felek egymásnak ellentmondó nyilatkozatai miatt erre nem kerülhet sor*. Az utóbbi jelenti éppen a jogvita meglétét. A kereset érdemi eldöntése a felek eltérő álláspontja alapján történik. Anyagi pervezetési kötelezettség tehát nem a peres felek egymásnak ellentmondó állításai esetén áll fenn, hanem az egyik peres fél perfelvételi nyilatkozatai közötti ellentmondás (vagy egyéb, a fél perfelvételi nyilatkozata kapcsán felmerülő törvényi feltétel) esetén.

Amennyiben a felperesi és az alperesi perfelvételi nyilatkozatok nem szenvednek semmilyen hibában, azokban nem merül fel a felektől eltérő bírói jogértelmezés, és készen állnak a jogvita érdemi elbírálására, akkor anyagi pervezetési kötelezettség nem áll fenn. A bíróságot így abban az esetben nem terheli az anyagi pervezetés kötelezettsége, ha a jogvita keretei már tisztázottak. Ebben az esetben anyagi pervezetés gyakorlása nem szükséges, és annak keretében a jogvitát eldöntő bírósági jogértelmezésről sem kell tájékoztatást adni a feleknek.⁶⁴ Ebben az esetben tehát a felek perfelvételi nyilatkozatai tekintetében nem állnak fenn az anyagi pervezetés törvényi feltételei.

Ettől az esettől azonban eltér az a fent elemzett jogi helyzet, amikor valamely perfelvételi nyilatkozat kapcsán felmerül az anyagi pervezetés valamely törvényi feltétele, azonban az anyagi pervezetés elvégzése a másik fél perfelvételei nyilatkozataira tekintettel a bírósági közrehatás nem szükséges. Azt mintegy pótolja a másik fél (többször az alperes) nyilatkozata. Az alperes perfelvételi nyilatkozatai ekkor befolyásolják a felperesi perfelvételi nyilatkozatok tekintetében az anyagi pervezetés megtételének szükségességét.

IV.6.

Ha a Pp. 237. § (5) bekezdés alapján az anyagi pervezetés korlátját, a felek kérelmét és jogállítását vizsgáljuk, akkor az alperesi vitatás hiánya a bíróság anyagi pervezetési kötelezettségére – a felperesi kérelem és a jogállítás tekintetében – eltérően hat ki. Amennyiben a *felperesi jogállítást az alperes a védekezésében nem vitatja*, akkor a Pp. 203. § (2) bekezdés *a*) pontjából következően a felperesi jogállítást kell a bíróságnak figyelembe vennie a per során. A vitatás hiánya megnyithatja az utat az anyagi pervezetéshez, hiszen az alperes terjesztett elő írásbeli ellenkérelmet, a jogvita kereteit így kijelölte, pusztán az írásbeli ellenkérelem nem tartalmaz

64 Kúria Pfv.21034/2020/12. és Fővárosi Ítéletábla Pf.20295/2025/8.

alperesi jogállítást [Pp. 199. § (2) bekezdés ba) alpont]. Ha a felperesi jogállítással összefüggésben a Pp. 237. §-ban meghatározott valamely ok fennáll, akkor sort kell keríteni anyagi pervezetésre. Amennyiben viszont az *alperes a felperesi kérelmet, a petitumot nem vitatja*, akkor a Pp. 203. § (2) bekezdés a) pontja értelmében úgy kell tekinteni, hogy a felperesi kérelem teljesítését nem ellenzi. Ezért voltaképpen valódi jogvita hiányában – a rendelkezési elvből következően – a kereset további megtárgyalása, a per további lefolytatása nem indokolt, így anyagi pervezetés sem lesz szükséges. A kereset elismerése esetén így nem kell sort keríteni a követelése jogcímének és az összecszerűségének bizonyítására sem.⁶⁵

V. Összegzés

Az alperesi ellenkérelem és az anyagi pervezetés viszonya kétirányú. Egyfelől az alperesi ellenkérelemben tett perfelvételi nyilatkozatok tisztázását segíti a bíróság anyagi jogi tartalmú közrehatása, másfelől az alperesi ellenkérelem kihat az anyagi pervezetés szükségességére. Az ellenkérelemnek az anyagi pervezetésben betöltött szerepe nem pusztán közvetlen, hanem járulékos, a peres eljárásban jelentkező más kérdéseket is felvet.

Az anyagi pervezetés bírósági közrehatási eszköze rendszertani okból a perindítás során nem gyakorolható. Ez az álláspont ugyanakkor egyes szakirodalmi vélemények alapján vitatható, tekintettel arra, hogy az anyagi pervezetés funkcióját, célját tekintve indokolt lehet annak már a perindítás során, a keresetlel perfelvételre való alkalmasságának tisztázása érdekében történő elvégzése. Emellett a jogirodalomban az is vita tárgya, hogy a perindítás végét és a perfelvételi szak kezdetét mely eljárási cselekmény jelenti.

Anyagi pervezetésre azt követően kerülhet sor, ha az alperes az írásbeli ellenkérelmet előterjesztette. Az írásbeli ellenkérelem formai hibájának tisztázása, valamint a csak alaki vagy csak érdemi védekezés esetén a másik formájú védekezés előterjesztése, továbbá a csupán általánosságban előadott alperesi védekezés tisztázása érdekében azonban anyagi pervezetés nem végezhető.

Az alperesi ellenkérelem az alábbiak szerint hat ki az anyagi pervezetési kötelezettségre (amennyiben az anyagi pervezetés törvényi feltételei fennállnak):

- ha a felperes perfelvételi nyilatkozatát az alperes nem vitatja (azt elismeri, vagy nem csak nem tesz vitató nyilatkozatot), akkor a bíróságnak az alperes által nem vitatott felperesi nyilatkozattól eltérő álláspontja alapján anyagi pervezetést kell végeznie,

65 az új Pp. tekintetében is irányadó Kúria Pfv.20432/2021/6.

- ha az alperes vitatja valamely felperesi perfelvételi nyilatkozatot, és a bíróság osztja az alperesi álláspontot, akkor ebben a vonatkozásban nem keletkezik anyagi pervezetési kötelezettség,
- ha az alperes vitatja valamely felperesi perfelvételi nyilatkozatot, azonban a bíróság egyik fél álláspontjával sem ért egyet, akkor ebben a vonatkozásban a bíróságnak anyagi pervezetést kell gyakorolnia.

Ha a felek egymással ellentétes tartalmú nyilatkozatot tesznek, azonban az egyik fél perfelvételi nyilatkozatai vonatkozásában sem áll fenn az anyagi pervezetés valamely feltétele, akkor nem kell anyagi pervezetést végeznie a bíróságnak.

Felhasznált irodalom

Bartha Bence, Az elsőfokú eljárás szerkezete és fogalmai a polgári perben. *Közjegyzők Közlönye*, 2019/2.

Bartha Bence, A perfelvételi szak egyes szerkezeti kérdései a polgári perben. *Közjegyzők Közlönye*, 2021/3.

Bartha Bence, A tárgyalási szerkezet változásának legújabb fejleményei a polgári perben, *Közjegyzők Közlönye*, 2025/2., <https://doi.org/10.66103/KK.2025.2.5>.

Blutman László, A bírói jogértelmezés alkotmányos követelményei. *Jogtudományi Közlöny*, 2022/12.

Csóti Tamás, Az új polgári perrendtartás várható hatásai a szellemi alkotásokkal kapcsolatos jogsértési perekre. *Jogtudományi Közlöny*, 2019/2.

Ébner Vilmos, Perindítás. In: A polgári perrendtartás és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja I-II/III. (szerk. Varga István), I. kötet, Budapest, 2018.

Ébner Vilmos, Anyagi pervezetés. In: A polgári perrendtartás és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja I-II/III. (szerk. Varga István), I. kötet, Budapest, 2018.

Kiss Attila, Hol a határ? - Gondolatok az aktív bírói szerepfelfogás egyes kérdéseiről. *Debreceni Jogi Műhely*, 2020/3-4.

Köblös Adél, Új megoldások az elsőfokú eljárás szabályaiban. *Közjegyzők Közlönye*, 2017/2.

Mészáros Pál Emil, A polgári jog és a polgári eljárásjog alapelveinek kapcsolódása, illetve azok alkalmazása a polgári peres és nemperes eljárásokban. Doktori (PhD) értekezés, Pécs, 2022.

Miczán Péter, A polgári perbeli összefoglaló nyilatkozatról II.- a peranyag megállapítási teher ex lege telepítéséről, és a bíróság általi megoszthatóságáról. Magyar Jog, 2022/3.

Molnár Tamás, Az új polgári perrendtartás alapelveinek értékelése, a perjogi kodifikáció hatása a polgári eljárás sajátos alapelveire. Közjegyzők Közlönye, 2017/6.

Orosz Árpád, A keresetlevél visszautasításának vizsgálata tárgykörében felállított joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló véleménye. Kúriai Döntések, 2020/6.

Pribula László, Az eltűnt hatályon kívül helyezési ok nyomán. Gazdaság és Jog, 2022/7-8.

Szabó Imre, Szakértelem és felelősség, Jogtudományi Közlöny, 2017/9.

Szigeti Krisztina, A bírói jogértelmezés és a hetedik Alaptörvény-módosítás. Eljárásjogi Szemle, 2018/4.

Tucsek Máté – Szívós Kristóf, A Fővárosi Ítéltábla döntése az anyagi pervezetés felülbírálata tárgyában. Jogesetek Magyarázata, 2024/2.

Virág Csaba, Bírói attitűdök és percselekmények a polgári perben – a kereset tárgyhöz kötöttség és a bizonyítás eredményének mérlegelése. Doktori értekezés, Budapest, 2024.

Völcsy Balázs, Az anyagi jogerőhatás tárgyi terjedelmének összehasonlító elemzése a magyar, a német és a svájci polgári perjog alapján. Doktori disszertáció, Budapest, 2019.

Völcsy Balázs, A perfelvételi szak jogértelmezési kérdései. Magyar Jog, 2020/6.

Wallacher Lajos, A perfelvételi és az érdemi tárgyalási szakban alkalmazandó közös rendelkezések. In: Kommentár a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvényhez (szerk. Wopera Zsuzsa). Budapest, 2017.

Wopera Zsuzsa, Az új polgári perrendtartás elvi alapjai. Jogtudományi Közlöny, 2017/4.

Wopera Zsuzsa, A felek és a bíróság közötti szereposztás a keresetindítás során. Miskolci Jogi Szemle, 2020/1. különszám